energiavirasto
energimyndigheten

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.	Asiakirjan päivämäärä on:	26.05.2025
Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.	Dokumentet är daterat:	26.05.2025
This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.	The document is dated:	26.05.2025

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Fanny Hovi
Pvm / Datum / Date: 26.05.2025

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi
Pvm / Datum / Date: 26.05.2025

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) The signed document follows on the next page >

Energiaviraston lausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta (HE 45/2025 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on 19.5.2025 pyytänyt Energiavirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa sekä asiantuntijaa kuultavaksi hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta (HE 45/2025 vp).

Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1 Energiaviraston kommentit keskeisiin ehdotuksiin

1.1 Yleistä

Lausuttavana olevan hallituksen esityksen päätavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön asettaman suurjänniteverkkotyöryhmän ehdotukset sähkömarkkinalain uudistamiseksi lisääntyvän sähköntuotannon ja kasvavien kulutuksen kuormien integroimiseksi kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon. Työryhmän keskeisiin ehdotuksiin lukeutuvat yli 110 kilovoltin verkkojen rakentamisen mahdollistaminen jakeluverkonhaltijoille, kantaverkonhaltijan vastuualueen laajentaminen Suomen talousvyöhykkeelle, tuotantoa palvelevien liittymisjohtojen kokoaminen yhteen jakeluverkonhaltijan toimesta sekä erillisten linjojen rakentamisen vapauttaminen.

Energiavirasto pitää hallituksen esityksen tavoitteita tärkeinä ja perusteltuina sekä ehdotettuja säännöksiä oikeansuuntaisina. Yleisellä tasolla Energiavirasto toteaa, että esitykseen sisältyy paljon joustavia, tulkintaa edellyttäviä säännöksiä, jotka lisäisivät sekä verkonhaltijoiden että ilman verkkolupaa toimivien toiminnanharjoittajien toimintamahdollisuuksia sähkömarkkinasääntelyn puitteissa. Joustavuudella voi olla myönteinen vaikutus esityksellä tavoiteltuihin päämääriin. Samalla on kuitenkin syytä tunnistaa, että esitys lisäisi sääntelyyn liittyviä tulkintakysymyksiä ja kasvattaisi sitä kautta Energiaviraston työmäärää sekä yritysten epävarmuutta sähkömarkkinasääntelyn tulkinnasta.

Energiavirasto kiinnittää talousvaliokunnan huomiota seuraaviin ehdotusten toteuttamista koskeviin näkökohtiin.

1.2 Kehittämisvastuun jakautuminen kantaverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijoiden välillä

Hallituksen esitys

Esityksen mukaan yli 110 kilovoltin verkon johtoja ei pidettäisi enää jännitetason perusteella automaattisesti kantaverkkona, vaan tällainen johto voisi olla myös suurjännitteistä jakeluverkkoa, jos se on luonteeltaan paikallista tai alueellista verkkoa. Esityksellä mahdollistettaisiin siten nykysääntelystä poiketen yli 110 kilovoltin verkon kehittäminen myös muille kuin kantaverkonhaltijalle. Ehdotus liittyy sähkömarkkinalain 3 §:n 3 kohdan sekä 31 §:n 1 momentin säännösmuutoksiin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on täsmennetty suurjännitteisen jakeluverkon ja kantaverkon määritelmiä verrattuna suurjänniteverkkotyöryhmän ehdotuksiin muun muassa seuraavasti:

> ”Edelleen unionin tuomioistuin on todennut, että jäsenvaltiot eivät voi erottaa toisistaan sähkömarkkinadirektiivissä tarkoitettuja sähkön jakelu- ja siirtoverkkojen käsitteitä käyttämällä direktiivin määritelmissä säädettyjen kriteerien lisäksi muuta kriteeriä (tuomio C-31/18 Elektrorazpredelenie Yug, kohdat 51, 52 ja 58). [---] Käytännössä näiden verkkotyyppien erottaminen toisistaan edellyttää selkeästi syvemmälle verkkojen käyttötarkoitukseen meneviä kriteereitä kuin unionin tuomioistuimen tähän mennessä antamasta ratkaisukäytännöstä voidaan päätellä.” (HE s. 9)

> ”Suomessa on suuri joukko suurjännitteisiä sähköverkkoja tai niiden osia, jotka eivät täytä unionin tuomioistuimen tulkintaa siirtoverkon ja jakeluverkon määritelmistä.” (HE s. 56)

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto pitää kannatettavana, että jakeluverkonhaltijat voisivat kehittää yli 110 kilovoltin sähköverkkoa silloin, kun verkko palvelee rajatun käyttäjäjoukon tarpeita ja kyse on siten selkeästi alueellisesta tai paikallisesta sähkönjakelusta.

Kyseinen muutos lisäisi kuitenkin Energiaviraston arvion mukaan kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon välisen rajanvedon tulkinnanvaraisuutta. Energiavirasto toteaa, että lainsäädännön tulkinnanvaraisuudesta johtuvat verkonhaltijoiden väliset erimielisyydet kehittämisvastuun kohdistumisesta hidastavat verkon kehittämistä ja työllistävät myös Energiavirastoa, mikäli osapuolet eivät pääse tulkinnasta yhteisymmärrykseen.

Energiavirasto on jo hallituksen esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan[1] kiinnittänyt huomiota kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon määritelmien täsmentämiseen suhteessa sähkömarkkinadirektiivin (EU) 2019/944 vastaaviin määritelmiin. Energiavirasto on lausunnossaan esittänyt näkemyksensä siitä, miten lakiin kirjattuja käsitteitä voitaisiin tulkita EU-oikeuden kanssa linjassa olevalla tavalla.

Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että jäsenvaltiot eivät voi erottaa toisistaan sähkömarkkinadirektiivissä tarkoitettuja sähkön jakelu- ja siirtoverkkojen käsitteitä käyttämällä direktiivin määritelmissä säädettyjen kriteerien lisäksi muuta kriteeriä (tuomio C-31/18 Elektrorazpredelenie Yug, kohta 58). Toisaalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevällä tavalla unionin lainsäätäjän tarkoituksena ei myöskään ole ollut jättää tiettyjä siirto- tai jakeluverkkoja sähkömarkkinadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle niiden koon tai niiden sähkönkulutuksen perusteella (ks. asia C-439/06, *citiworks*, kohta 49).

Energiavirasto tulkitsee unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä siten, että Suomen sähkömarkkinalain kantaverkon (direktiivissä siirtoverkko) ja suurjännitteisen jakeluverkon käsitteiden tulisi vastata sähkömarkkinadirektiivin siirtoverkon ja

[1] Kohta 2.1.2. Lausunto on julkaistu lausuntopalvelussa, URL: https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=8ad10059-706a-4bf2-9059-d8f074dac6e6.

jakeluverkon käsitteitä. Lisäksi mainitun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella näiden erottamiseen voidaan käyttää ainoastaan direktiivissä mainittuja kriteereitä. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 9) on kuitenkin todettu vastoin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, että verkkotyyppien erottaminen edellyttää kriteereitä, jotka eivät ole pääteltävissä mainitusta oikeuskäytännöstä. Lisäksi hallituksen esityksen perusteluissa (s. 56) on todettu, että Suomessa on suuri joukko suurjännitteisiä sähköverkkoja tai niiden osia, jotka eivät täytä unionin tuomioistuimen tulkintaa siirtoverkon ja jakeluverkon määritelmistä.

Energiavirasto toteaa ensinnäkin, että sähkömarkkinadirektiivin siirtoverkon ja jakeluverkon käsitteet ovat tulkinnanvaraisia. Samoin kansallisen lain kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon käsitteet ovat tulkinnanvaraisia. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä on johdettavissa tiettyjä tulkintaohjeita kyseisten käsitteiden määrittelyyn. Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan ole ottanut nimenomaisesti kantaa siihen, ovatko Suomen sähkömarkkinalain kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon käsitteet sähkömarkkinadirektiivin mukaisia.

Edellä mainittu käsitteiden tulkinnanvaraisuus huomioiden Energiaviraston käsityksen mukaan kansallisen lain määritelmiä ei voida pitää yksiselitteisesti sähkömarkkinadirektiivin vastaisina. Energiavirasto huomioi sähkömarkkinalain tulkinnassa EU-oikeuden tulkintavaikutuksen ja pyrkii siten soveltamaan sähkömarkkinalakia sähkömarkkinadirektiivin kanssa yhteensopivalla tavalla. Hallituksen esityksen kirjaukset koskien EU-oikeudellista ristiriitaa asettavat kyseenalaiseksi Energiaviraston tulkinnan. Energiavirasto kiinnittää huomiota siihen, että mikäli kansallisen lain todella katsotaan olevan ristiriidassa EU:n oikeuden kanssa, tulee viranomaisten ja tuomioistuinten EU-oikeuden etusijaperiaatteen nojalla jättää kansallinen laki soveltamatta.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että se mietinnössään käsittelisi sähkömarkkinalain 3 §:n 3 kohdan sekä 31 §:n 1 momentin määritelmien EU-oikeudellista yhteensopivuutta ja ottaisi kantaa siihen, voidaanko kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon käsitteitä tulkita sähkömarkkinadirektiivin kanssa yhteensopivalla tavalla.

1.3 Kehittämisvastuun jakautuminen useamman jakeluverkonhaltijan välillä

Hallituksen esitys

Esityksessä ei ole erikseen säädetty siitä, miten esityksen mahdollistamien yli 110 kilovoltin suurjännitteisten jakeluverkkojen kehittämisvastuu jakautuisi alueellisesti eri jakeluverkonhaltijoiden välillä. Esityksen perusteluiden mukaan suurjännitteiselle jakeluverkolle ei määritettäisi vastuualuetta, vaan kehittämisvastuu määräytyisi yleisluontoisempien toiminta-alueiden perusteella. Esityksen perusteluiden mukaan toiminta-alueella tarkoitettaisiin aluetta, jolla sijaitsevien verkon käyttäjien olisi teknisesti, taloudellisesti tai maankäytöllisesti edullisempaa liittyä kyseisen verkonhaltijan kuin jonkun toisen verkkoon.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto toteaa, että Suomeen on jo laajalti rakennettu 110 kilovoltin suurjännitteistä jakeluverkkoa, jolloin verkonhaltijoiden toiminta-alueet jakaantuvat luontaisesti olemassa olevan verkon laajuuden perusteella. Suomessa ei sen sijaan lain voimaantulon hetkellä olisi 400 kilovoltin jännitetasolla toimivaa suurjännitteistä jakeluverkkoa. Tämä vuoksi 400 kilovoltin verkon kohdalla ei ole mahdollista tehdä esitöissä kuvailtua arviointia siitä, minkä jakeluverkonhaltijan verkkoon liittyjän olisi edullisinta liittyä. Energiavirasto toteaa, että toiminta-alueen määrittely voi yli 110 kilovoltin verkoissa muodostua huomattavasti esityksessä arvioitua haastavammaksi.

Hallituksen esityksessä esitetyn kriteerin pohjalta verkonhaltijoiden suurjännitteisen jakeluverkon toiminta-alueen määrittelyä varten olisi tarpeen tarkastella liittymismahdollisuuksien perusteella erikseen kullakin jännitetasolla (110 kV, 220 kV ja 400 kV). Energiavirasto toteaa, että sähköjärjestelmän kokonaistehokkuus puoltaisi sitä, että kehittämisvastuun määrittämisessä otettaisiin huomioon läheisten verkonhaltijoiden sähköverkon kehityssuunta laajemminkin.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto pyytää kohteliaimmin eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että se mietinnössään ottaisi kantaa siihen, voidaanko yli suurjännitteisen jakeluverkon kehittämisvelvollisuuden arvioinnissa huomioida muitakin tekijöitä kuin hallituksen esityksessä esitetty arviointikriteeri.

1.4 Kehittämisvastuun rajoittaminen (51 a § 2 mom)

Hallituksen esitys

Lakiin ehdotetaan kehittämisvelvollisuutta täydentävää uutta 51 a §:ää, jonka 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan tulee toiminta-alueellaan kehittää kehittämisvelvollisuutensa mukaisesti uutta suurjännitteistä jakeluverkkoa verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti, jos tämä ei ole verkonhaltijan teknisiin, taloudellisiin ja organisatorisiin voimavaroihin nähden taikka verkonhaltijan verkon muiden käyttäjien kannalta kohtuutonta.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto suhtautuu varauksella jakeluverkonhaltijan kehittämisvelvollisuutta rajoittavaan 51 a §:n 2 momenttiin. Energiavirasto pitää säännöstä perusteltuna ainoastaan tietyissä rajatuissa tilanteissa, jotka liittyvät lakiehdotuksilla laajennettuihin jakeluverkonhaltijoiden kehittämisvastuisiin. Lähinnä kyse on siitä, että kaikista pienimmille verkonhaltijoille yli 110 kilovoltin verkon kehittäminen voisi muodostua kohtuuttoman suureksi ponnistukseksi.

Esityksen perusteluissa onkin todettu se lähtökohta, että säännös voisi soveltua yksittäisellä paikkakunnalla ja ainoastaan jakeluverkossa eli alle 110 kilovoltin verkossa toimivaan pieneen verkonhaltijaan, jos sitä vaadittaisiin kehittämään uutta suurjänniteverkkoa. Esityksen mukaan säännöstä ei sen sijaan ole tarkoitus soveltaa matalalla kynnyksellä jakeluverkonhaltijoihin, joilla on ennestään hallussaan

suurjännitteistä jakeluverkkoa tai muutoin hyvät edellytykset sellaisen rakentamiseen.

Perusteluihin kirjatuista lähtökohdista huolimatta Energiavirasto näkee riskinä, että säännökseen alettaisiin vetoamaan myös tilanteissa, joihin sitä ei ole ollut tarkoitus soveltaa. Säännöksen tulkintaa koskevat erimielisyydet ja riidat voisivat käytännössä hidastaa verkkojen kehittämistä, joten Energiaviraston näkemyksen mukaan sen tulisi olla soveltamisalaltaan mahdollisimman selkeä.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että 51 a §:n 2 momentin soveltaminen rajattaisiin säännöksen tasolla koskemaan ainoastaan uuden yli 110 kilovoltin jakeluverkon kehittämistä sellaisten verkonhaltijoiden toimesta, joilla ei ennestään ole suurjännitteistä verkkoa hallinnassaan.

1.5 Sähköntuotannon liittymisverkot

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä esitetään sähkömarkkinalain 3 §:n 4 b kohtaan lisättäväksi uutta sähköntuotannon liittymisverkon määritelmää. Sähköntuotannon liittymisverkolla tarkoitettaisiin sähköverkkoa, jolla kaksi tai useampi erillinen voimalaitoskokonaisuus liittyvät yhteisellä liittymällä ja mahdollisella varasyöttöyhteydellä sähköverkkoon ja joka on mainittua sähköverkkoa käyttävän yhden tai useamman sähköntuottajan tai energiavaraston haltijan taikka näiden tai osan näistä määräysvallassa olevan yrityksen hallinnassa.

Esitetyn 4 §:n lisäyksen mukaan luvanvaraista verkkotoimintaa ei olisi sähkön kuljettaminen sähköntuotannon liittymisverkossa, jossa sähköä ei toimiteta tukkuasiakkaille tai loppukäyttäjille.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto pitää esitykseen sisältyvän liittymisverkon määritelmän ja luvanvaraisuuden edellytyksiä pääosin hyvin perusteltuina. Energiavirasto korostaa, että luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan erottaminen luvanvaraisuuden ulkopuolelle jäävästä toiminnasta on tärkeää sekä sähkömarkkinoiden toimivuuden, kilpailuneutraliteetin että EU-sääntelyn noudattamisen kannalta.

Energiavirasto toteaa, että uusiutuvan sähköntuotannon voimakas kasvu aiheuttaa alati kasvavaa painetta rakentaa useampaa voimalaitosta tai voimalaitoskokonaisuutta palvelevia verkkoja. Moni toiminnanharjoittaja on halukas vastaamaan itse tarvitsemansa pidemmän sähkölinjan tai -verkon rakentamisesta ja rahoittamisesta saadakseen hankkeensa nopeasti liitetyksi verkkoon. Tämä luo markkinaraon myös toimijoille, jotka mieluusti rakennuttaisivat kolmantena osapuolena tällaisia verkkoja liittyjien puolesta ja perisivät liittyjiltä vastiketta verkon käytöstä. Markkinataloudessa toimintojen ulkoistaminen onkin yleinen ja laillinen tapa liiketoiminnan harjoittamiseen. Sähköverkkojen rakentaminen ja operointi ei kuitenkaan toimi markkinatalouden ehdoilla, sillä verkot muodostavat rakennuttajalleen luonnollisen monopolin. Tästä syystä on katsottu tarpeelliseksi säännellä sähköverkkoja verkon käyttäjien oikeuksien suojaamiseksi, eikä energiamurros anna aihetta arvioida

verkkojen sääntelyn tarvetta toisin. Hallituksen esityksen lähtökohtana on se, että mikäli ulkopuolinen taho haluaa jatkossa rakennuttaa useita liittyjiä palvelevia keräilyverkkoja, se voi hakea toiminnalleen sähköverkkolupaa. Tällöin tuotantoa palvelevien verkkojen omistajat eivät voisi väärinkäyttää monopoliasemaansa liittyjiin nähden eivätkä ne saisi olemassa oleviin verkkoyhtiöihin nähden kilpailuetua sääntelemättömyydestään.

Hallituksen esityksen mukaan sähköntuotannon liittymisverkon määritelmän täyttämiseksi verkon ei kuitenkaan tarvitsisi olla kaikkien sitä käyttävien tahojen yhteisessä hallinnassa, vaan riittää, että osa verkon käyttäjistä omistaa sen. Energiavirasto toteaa, että edellä mainittu monopoliaseman väärinkäytön riski on olemassa myös siinä tapauksessa, että sähköntuotannon liittymisverkon omistaa vain osa siihen liittyneistä käyttäjistä. Tällöin sähköntuotannon liittymisverkon omistaja tai omistajat voisivat asettaa kohtuuttomia ehtoja muille verkkoon liittyneille tahoille tai pahimmassa tapauksessa jopa estää näiden verkkoon pääsyn kokonaan.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että ehdotetun sähkömarkkinalain 3 §:n 4 b kohdan sähköntuotannon liittymisverkon määritelmää täsmennettäisiin käsittämään vain sellaiset sähköverkot, jotka ovat mainittua sähköverkkoa käyttävien tahojen tai näiden määräysvallassa olevien tahojen yhteisessä hallinnassa.

1.6 Voimalaitoskokonaisuuden määritelmä

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä esitetään sähkömarkkinalain 3 §:n 5 b kohtaan lisättävän uusi voimalaitoskokonaisuuden määritelmä. Esityksen mukaan voimalaitoskokonaisuudella tarkoitettaisiin rajatulla maa-alueella tai rajatulla merialueen osalla sijaitsevaa a) yhtä voimalaitosta, b) kahta tai useampaa voimalaitosta, jotka muodostavat yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden tai c) yhtä tai useampaa voimalaitosta sekä niihin kytkeytyvää yhtä tai useampaa energiavarastoa, jotka muodostavat yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto pitää esitettyä voimalaitoskokonaisuuden määrittelyä sähkömarkkinalain 3 §:n 5 b kohdassa kannatettavana ja sääntelyä selkeyttävänä muutoksena. Energiavirasto toteaa kuitenkin, että voimalaitoskokonaisuuden toiminnallisen kokonaisuuden käsitteeseen liittyvä tulkinnanvaraisuus tulee todennäköisesti lisäämään viraston työmäärää. Koska sähköverkkojen sääntelyn tavoitteena on rajoittaa verkonhaltijan mahdollisuuksia väärinkäyttää monopoliasemaansa kolmansiin osapuoliin nähden, voimalaitoskokonaisuus voitaisiin perustellusti määritellä myös yksiselitteisemmin rajaamalla kokonaisuus yhden tahon tai yhden konsernin hallinnassa oleviin voimalaitoksiin ja sähkövarastoihin.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Lisäksi Energiavirasto pyytää kohteliaimmin eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan sähkömarkkinalain 3 §:n 5 b kohdan määrittelemistä yksiselitteisemmin

siten, että voimalaitoskokonaisuudella tarkoitettaisiin rajatulla maa-alueella tai rajatulla merialueen osalla sijaitsevaa useampaa voimalaitosta tai yhtä tai useampaa voimalaitosta ja niihin liittyvää energiavarastoa, jotka ovat saman tahon tai toisiinsa omistussuhteessa olevien yritysten hallinnassa.

1.7 Verkonhaltijan vastuu kehittää tuotantoa palvelevien verkkoja

Hallituksen esitys

Uudella sähkömarkkinalain 51 a §:n 1 momentilla esitetään laajennettavan jakeluverkonhaltijoiden kehittämisvastuuta myös tuotantoa palveleviin sähköverkkoihin.

Sähkömarkkinalain 3 §:n 14 kohdan pienimuotoisen sähköntuotannon määritelmää esitetään muutettavaksi siten, että sillä tarkoitetaan voimalaitoskokonaisuutta, jonka teho on alle yksi megavolttiampeeria.

Hallituksen esityksessä ei ole esitetty muutoksia sähköntuotannon verkkopalvelumaksuja koskevaan sähkömarkkinalain 56 §:n sääntelyyn.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Sähkönmarkkinalain 51 a §:n 1 momentin ehdotuksen taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan sähkömarkkinalain muutoksella mahdollistetaan tuulivoimaloiden liityntäjohtojen kokoaminen yhteen jakeluverkko yhtiön toimesta. Energiavirasto pitää tärkeänä ja kannatettavana tavoitetta välttää rinnakkaisten tuotantoa palvelevien liittymisjohtojen rakentamista. Energiavirasto pitää siten verkonhaltijoiden vastuun lisäämistä tuotantoa palvelevien verkkojen kehittämisessä perusteltuna. Energiavirasto on kuitenkin huolissaan verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden laajentamisen vaikutuksista sähkönkäyttäjien sähköverkkopalvelusta maksamiin maksuihin erityisesti sähkömarkkinalain 56 § huomioiden.

Sähkömarkkinalain 56 § 1 momentin mukaan sähköntuotantoon käytetyt verkkopalvelut on hinnoiteltava jakeluverkossa ja suurjännitteisessä jakeluverkossa tämän osan muiden säännösten estämättä seuraavasti:

1) pienimuotoisen sähköntuotannon jakeluverkkoon liittämisestä veloitettavaan liittymismaksuun ei saa sisällyttää sähköverkon vahvistamisesta aiheutuvia kustannuksia;

2) sähkön tuotannolta veloitettavilla jakelumaksuilla tulee kattaa suhteellisesti pienempi osuus jakeluverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon kustannuksista kuin sähkön kulutukselta perittävillä jakelumaksuilla.

Verkkopalveluiden hinnoittelun valvonnan yleisenä lähtökohtana on maksujen kustannusvastaavuus. Kustannusvastaavuudella tarkoitetaan sitä, että kultakin asiakkaalta verkkopalveluista perittävät maksut vastaavat mahdollisimman pitkälti verkonhaltijalle palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Kustannusvastaavuuden vaatimuksesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista (jäljempänä ”sisämarkkina-asetus”) 18 artiklan 1 kohdassa. Sisämarkkina-asetus koskee kaikkia jakeluverkonhaltijoiden ja kantaverkonhaltijan verkkopalveluun liittyviä maksuja ja se on asetuksena kansallisesti

suoraan sovellettavaa oikeutta. Kun verkkopalveluiden hinnoittelu on kustannusvastaavaa, verkon käyttäjät maksavat aiheuttamisperiaatteen mukaisesti verkoille aiheuttamaansa rasitukseen suhteutettuja verkkomaksuja.

Sähkömarkkinalain 56 §:n 1 momentin molemmat kohdat poikkeavat kustannusvastaavuuden periaatteen soveltamisesta. Säännöksen 1 kohdan nojalla pienimuotoiselta sähköntuotannolta ei peritä liittämisestä aiheutuvia verkon vahvistuskustannuksia kapasiteettivarausmaksun muodossa. Energiavirasto toteaa, että säännös estää pienimuotoisen sähköntuotannon liittymien kustannusvastaavan liittymähinnoittelun, jolloin pienimuotoisen sähköntuotannon aiheuttamat verkon vahvistuskustannukset päätyvät kaikkien muiden asiakkaiden maksettavaksi osana jakelumaksuja.

Yhden megavolttiampeerin rajaa lähestyvät voimalaitokset ovat pienimuotoisen sähköntuotannon nimityksestä huolimatta merkittävästi isompia voimalaitoksia kuin esimerkiksi tavanomaiset kotitalouksien aurinkopaneelit. Pienimuotoista sähköntuotantoa koskevan verkkomaksujen alennus hyödyttää siten myös sähkön tuotannolla liiketoimintaa harjoittavia yrityksiä, joiden liiketoimintaa muut verkon käyttäjät subventoivat verkkomaksujen alennusten kautta. Sähkömarkkinalain 56 §:n 1 momentin 1 kohdan säännös voi myös ohjata pilkkomaan hankkeita pienimuotoisen sähköntuotannon tehorajan mukaan, jolloin sähkön tuottajat hyötyvät keinotekoisesti 56 §:n 1 momentin 1 kohdan poikkeuksesta. Energiavirasto toteaa, että kyseinen poikkeussäännös on osoittautunut ohjausvaikutuksiltaan epätarkoituksenmukaiseksi.

Ottaen huomioon, että hallituksen esityksellä mahdollistetaan verkonhaltijoiden rakentavan aiemmin liittymisjohdoksi tulkittavaa verkkoa tuotantolaitoksille, sähkömarkkinalain 56 §:n kustannusvastaamattoman hinnoittelun aiheuttamat haasteet tulevat todennäköisesti lisääntymään hallituksen esityksellä ehdotetun sääntelyn myötä.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että sähkömarkkinalain 56 §:n 1 momentin säännöksiä muutettaisiin tai että niistä luovuttaisiin kokonaan siten, että ne eivät olisi ristiriidassa kustannusvastaavan hinnoittelun ja suoraan sovellettavan EU:n sisämarkkina-asetuksen kanssa.

1.8 Erilliset linjat

Hallituksen esitys

Erillisellä linjalla tarkoitetaan sähköjohtoa, joka liittää voimalaitoksen suoraan sähkönkulutuskohteeseen. Esityksen mukaan sähkömarkkinalain 4 §:n 2 momentin 2 kohtaan tehtävällä muutoksella säädettäisiin luvanvaraisen verkkotoiminnan ulkopuolelle myös muun kuin pienimuotoisessa sähköntuotannossa tuotetun sähkön erillisen linjan kautta tapahtuva suora sähkönjakelu. Erillisen linjan rakentaminen ja operoiminen olisi ehdotuksen mukaan jatkossa mahdollista suurjännite-, keskijännite- ja pienjännitetasolla voimalaitoksen tehosta riippumatta.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto pitää perusteltuna laajentaa erillisten linjojen rakentamisoikeutta tilanteissa, joissa sähköntuotannon siirtäminen suoraan tuotannosta kulutukseen voi vähentää sähköverkoille ja etenkin kantaverkolle aiheutuvaa rasitusta ja siten vähentää uusien verkkoinvestointien tarvetta.

Energiavirasto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että erillisten linjojen sääntelyn vapauttamiseen liittyy lieveilmiönä riski turhien rinnakkaisten sähköjohtojen rakentamisesta, mikäli esimerkiksi verkkomaksujen välttämisen tarkoituksessa rakennetaan pitkiä sähköverkon kanssa rinnakkaisia erillisiä linjoja. Todennäköisesti riskiä pienentää se, jos verkonhaltijat pystyvät tarkistamaan hinnoittelurakenteitaan siten, että ne ovat kaikissa tilanteissa kustannusvastaavia myös erillistä linjaa hyödyntäville asiakkaille.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että valiokunnan mietinnössä todettaisiin tarve seurata erillisiä linjoja koskevan muutoksen vaikutuksia sähköjärjestelmän kokonaistehokkuuteen.

1.9 Joustavat liittymissopimukset

Hallituksen esitys

Sähkömarkkinalakiin on esitetty lisättäväksi uudet 20 b § ja 20 c §, joissa säädettäisiin joustavia liittymissopimuksia koskevista reunaehdoista.

Ehdotetun 20 b §:n 1 momentin mukaan verkonhaltija voi tarjota joustavia liittymissopimuksia sellaisissa sähköverkkonsa osissa, joissa sähköverkon kapasiteettia on saatavilla rajoitetusti tai ei lainkaan uusia liittymiä tai olemassa olevan liittymän suurentamista varten ja joissa liittyjän tarvitseman liittymän toteuttaminen edellyttää sähköverkon kehittämistä.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto kannattaa joustavien liittymien tarkempaa sääntelyä sähkömarkkinalain tasolla. Energiavirasto toteaa yleisesti joustavien liittymien sääntelyyn liittyen, että uudenlaista ilmiötä koskeva sääntely ja viranomaiskäytännöt tyypillisesti kehittyvät ajan ja saatujen kokemusten myötä. Sääntely tulee täsmentymään viraston määräyksillä ja hallintokäytännöllä, eikä kaikkia sääntelyn yksityiskohtia ole tarpeen tai syytä määrittää liian tarkasti lainsäädännössä. On myös mahdollista, että lain tasoista sääntelyä on myöhemmin tarpeen kehittää saatujen kokemusten perusteella. Hallituksen esitys vastaa tältä osin Energiaviraston käsityksen mukaan tarpeellista sääntelytarkkuutta.

Energiaviraston käsityksen mukaan joustavien liittymissopimusten ensisijaisena tarkoituksena olisi mahdollistaa liittyjän nopeampi verkkoon pääsy tilanteessa, jossa täysimääräinen liittymä edellyttää verkonhaltijalta verkon kehittämistä. Ehdotetun sähkömarkkinalain 20 b §:n mukaisessa ns. normaalin joustavan liittymissopimuksen tilanteessa joustavalla liittymissopimuksella ei siten olisi vaikutusta verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuteen. Koska 20 b §:n mukainen

liittymissopimus ei anna verkonhaltijalle oikeuttaa viivästyttää verkon kehittämistä, joustavan liittymissopimuksen solmimisesta aiheutuvat hyödyt verkonhaltijalle olisivat lähinnä välillisiä. Mahdollisuus joustavan liittymissopimuksen solmimiseen olisi etenkin liittyjän etu. Energiavirasto nostaa esille, että ehdotetun 20 b §:n sanamuodon mukaan verkonhaltija *voi* tarjota joustavia liittymissopimuksia säännöksessä tarkemmin säädetyin edellytyksin, joten joustavien liittymissopimusten tarjoaminen olisi säännöksen sanamuodon perusteella verkonhaltijalle lähtökohtaisesti vapaaehtoista.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, onko joustavien liittymissopimusten tarjoaminen tarpeen säätää verkonhaltijan velvollisuudeksi muokkaamalla 20 b §:n 1 momentin sanamuotoa muotoon: ”Verkonhaltijan *tulee* tarjota joustavia liittymissopimuksia…”.

1.10 Pysyvästi joustavaan liittymään sovellettavat verkkomaksut

Hallituksen esitys

Ehdotetun 20 c §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan pysyvästi joustavassa liittymissopimuksessa on mainittava kiinteään ja joustavaan syötön ja oton kapasiteettiin sovellettavien sähkönsiirron ja sähkönjakelun maksujen määräytymisperusteet.

Hallituksen esityksen 20 c §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu sähkönsiirron ja sähkönjakelun maksujen määräytymisestä seuraavaa:

> ”Pysyvästi joustavaan liittymään sovellettavissa verkkotariffeissa voitaisiin huomioida maksua alentavana tekijänä liittymän tehon rajoitus. Pysyvästi joustavaan liittymään liittyvä alennus verkonhaltijan yleisestä hinnoittelusta merkitsisi poikkeamista siitä nykyisestä sähkömarkkinalain 24 §:n mukaisesta lähtökohdasta, että verkonhaltijan perimistä maksuista ei ole mahdollista myöntää alennuksia, koska hinnoittelun tulee olla asiakkaille tasapuolista ja syrjimätöntä. Sähkökauppa-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaan verkkomaksut eivät saa olla sidoksissa etäisyyteen ja sähkömarkkinalain 55 §:n mukaan sähkönjakelun hinta ei jakeluverkossa saa riippua siitä, missä verkon käyttäjä maantieteellisesti sijaitsee verkonhaltijan vastuualueella. Pysyvästi joustavaan liittymään liittyvä alennus verkonhaltijan yleisestä hinnoittelusta merkitsisi poikkeamista myös näistä säännöksistä.” (s. 72)

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa on todettu, että verkonhaltijoiden verkkoon pääsystä perimien maksujen, mukaan lukien verkkoon liittämisestä perittävät maksut, verkon käyttömaksut ja soveltuvin osin verkon vahvistamiseen liittyvät maksut, on oltava kustannuksia vastaavia ja avoimia, niissä on otettava huomioon tarve turvata verkon käyttövarmuus ja joustavuus, niiden on vastattava todellisia kustannuksia, sikäli kuin nämä ovat verrattavissa tehokkaan ja rakenteeltaan vastaavan verkonhaltijan kustannuksiin, ja niitä on sovellettava syrjimättömästi. Maksut eivät saa sisältää asiaan liittymättömiä kustannuksia, joilla tuetaan niihin liittymättömiä toimintapoliittisia tavoitteita.

Energiavirasto huomauttaa hallituksen esityksessä esitettyihin alennuksiin sekä joustavien liittymien hinnoittelun osalta, että esityksen perustelut sisältävät sisämarkkina-asetuksessa viitattuja maksuihin liittymättömiä toimintapoliittisia tavoitteita. Alennukset eivät perustu sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan edellyttämällä tavalla kustannuksiin.

Sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa on edelleen todettu, että verkkomaksujen määrittämiseksi käytetyllä menetelmää on erityisesti sovellettava tavalla, joka ei aiheuta myönteistä tai kielteistä syrjintää jakelutasolla ja siirtotasolla verkkoon liitetyn tuotannon välillä. Lisäksi asetuksessa on todettu, että verkkomaksut eivät saa syrjiä myönteisesti tai kielteisesti energian varastointia tai aggregointia, eivätkä ne saa luoda pidäkkeitä omalle tuotannolle, omalle kulutukselle eivätkä kulutusjoustoon osallistumiselle. Maksut eivät saa olla sidoksissa etäisyyteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kyseisen artiklan 3 kohdan soveltamista.

Energiavirasto huomauttaa, että hallituksen esityksen tavoite joustavien liittymien maksujen määräytymisperusteisiin on toteutettavissa sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan edellyttämällä tavalla ilman alennusten käyttöä. Sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan 7 kohdassa on todettu, että jakelutariffien on vastattava kustannuksia, niissä on otettava huomioon verkon käyttäjien, myös aktiivisten asiakkaiden, jakeluverkon käyttö. Jakelutariffit voivat sisältää verkkoliitäntäkapasiteettiin liittyviä osatekijöitä, ja ne voidaan eriyttää verkon käyttäjien kulutus- tai tuotantoprofiilien mukaan. Jos jäsenvaltiot ovat toteuttaneet älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönoton, sääntelyviranomaisten on harkittava ajan mukaan eriytettyjä verkkotariffeja asettaessaan tai hyväksyessään siirtotariffeja ja jakelutariffeja tai niiden menetelmiä direktiivin (EU) 2019/944 59 artiklan mukaisesti, ja ajan mukaan eriytettyjä verkkotariffeja voidaan tapauksen mukaan ottaa käyttöön siten, että niissä otetaan huomioon verkon käyttö, loppukäyttäjien kannalta avoimella, kustannustehokkaalla ja ennakoitavissa olevalla tavalla.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että se käsittelisi mietinnössään ehdotetun uuden 20 c §:n 2 momentin 3 kohdan suhdetta sisämarkkina-asetuksen 18 artiklan kustannusvastaavuuden periaatteeseen, sähkömarkkinalain 24 §:n verkkopalveluiden hinnoittelua koskeviin periaatteisiin sekä sähkömarkkinalain 55 §:n pistehinnoitteluun. Energiavirasto pyytää valiokuntaa erityisesti harkitsemaan, voisiko pysyvästi joustavien liittymien hinnoittelua perustella alennusten sijaan näiden tuomien hyötyjen huomioimisella maksujen määräytymisperusteissa.

1.11 Kantaverkon enimmäistehoraja

Hallituksen esitys

Sähkömarkkinalain 20 §:ään on esitetty täsmennystä, jonka mukaan liittymän teho ei saa ylittää suurinta sallittua askelmaista tehonmuutosta, jonka sähköjärjestelmä kestää käyttövarmuutta vaarantamatta.

Hallituksen esityksen perusteluissa on esitetty enimmäistehorajan määrittämisestä seuraavaa:

> ”Enimmäistehoraja asetettaisiin nykylainsäädännön mukaisessa menettelyssä ja se annettaisiin viranomaisen etukäteisessä valvonnassa vahvistettavaksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ehdotuksen pohjalta. Energiavirasto tekisi tässä tapauksessa päätöksensä julkista hallintotehtävää hoitavan järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ehdotuksen pohjalta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan olisi annettava asianmukaiset ja merkitykselliset tiedot sähköjärjestelmän salliman suurimman mahdollisen tehonmuutoksen perusteista.” (HE s. 70)

Hallituksen esityksessä on todettu enimmäistehorajan vaikutuksesta kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuuteen seuraavaa:

> ”Liittämisvelvollisuutta koskevassa 20 §:ssä säädettäisiin, ettei liittymän syöttöteho sähköverkkoon tai ottoteho sähköverkosta saa ylittää suurinta sallittua askelmaista tehonmuutosta, jonka sähköjärjestelmä kestää käyttövarmuutta vaarantamatta. Säännös ei rajoittaisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuutta.” (HE s. 35)

> ”Verkon kehittämisvelvollisuus olisi rajattu verkon käyttäjien kohtuullisiin tarpeisiin. […] Verkon käyttäjien kohtuulliset tarpeet ylittäväksi verkon kehittämiseksi katsottaisiin myös suurimman sallitun askelmaisen tehonmuutoksen, jonka sähköjärjestelmä kestää käyttövarmuutta vaarantamatta, ylittävän tehomuutoksen edellyttämä verkon kehittäminen.” (HE s. 69)

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto toteaa, että 20 §:n säännökseen ehdotettu täsmennys vastaa ja selkeyttää nykysääntelyn mukaista oikeustilaa.

Energiavirasto ei kuitenkaan voi yhtyä 20 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin kirjattuun kannanottoon, jonka mukaan sähköjärjestelmän suurinta sallittua askelmaista tehonmuutosta koskeva enimmäistehoraja annettaisiin viranomaisen etukäteisessä valvonnassa vahvistettavaksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ehdotuksesta. Energiaviraston vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan enimmäistehorajassa on kyse kantaverkonhaltijan teknisestä edellytyksestä, jonka perusteet voivat tulla tutkittavaksi jälkikäteisessä valvonnassa, mutta jota ei vahvisteta ennakkoon valvontalain 10 §:n nojalla. Mikäli oikeustilaa halutaan tältä osin muuttaa, siitä tulisi säätää lain tasoisesti.

Energiavirasto ei pidä tarkoituksenmukaisena, että sähköjärjestelmän enimmäistehon lukuarvo vahvistettaisiin tai määritettäisiin ennakollisesti. Enimmäistehon lukuarvon ennakollinen vahvistaminen lukitsee haitallisesti ennakkoon sellaiseen määreen, joka on tosiasiassa luonteeltaan muuttuva. Suomen sähköjärjestelmän mahdollistama suurin askelmainen tehonmuutos ei ole muuttumaton. Päinvastoin, käynnissä olevan energiamurroksen vuoksi sähköverkkoihin liitetään koko ajan enemmän kulutusta ja tuotantoa, mikä joka tapauksessa edellyttää verkonhaltijoilta merkittäviä verkon kehittämistoimenpiteitä ja vaikuttaa järjestelmän kokonaismitoitukseen. Muissa Pohjoismaissa tapahtuu samansuuntaista kehitystä. Näin ollen nykyhetkessä perusteltuna pidetty enimmäistehoraja ei merkitse sitä, ettei

Suomen sähköjärjestelmään olisi mahdollista liittää tuota rajaa suurempia yksittäisiä liittyjiä tulevaisuudessakaan.

Ennakollinen vahvistaminen voi estää yksittäisten liittyjien mahdollisuudet saada liitetyksi tosiasiallisesti liitettävissä olevan laitteistonsa ja siten estää sähköjärjestelmän kehityksen kannalta tarpeellisia investointeja. Erityisen epätoivottavana Energiavirasto pitääkin investointinäkymän tarpeetonta vääristymistä, joka aiheutuisi pohjoismaisella tasolla Suomen kannalta haitalliseksi. Suurin sallittu askelmainen tehomuutos on yhteispohjoismaisesti määrittyvä, jolloin tehorajan lukuarvon ennakollinen vahvistaminen yksinomaan Suomen sähköjärjestelmää koskien voisi johtaa yksittäisten investointien ohjautumiseen Suomen ulkopuolelle tilanteessa, jossa yhteispohjoismainen kehitys tosiasiallisesti mahdollistaa Suomessa vahvistettua lukuarvoa suuremman kohteen liittämisen toisessa Pohjoismaassa. Vaikka ennakollisesti vahvistettua lukuarvoa olisikin mahdollistaa muuttaa järjestelmävastaavan kantaverkon haltijan esityksestä, vahvistamismenettely itsessään voi tarkoittaa, että sääntelyriskin kannalta toinen Pohjoismaa näyttäytyisi tarpeettomasti Suomea suotuisammalta investointikohteelta.

Hallituksen esityksen perustelut ovat myös keskenään ristiriitaiset kantaverkonhaltijan kehittämisvastuun suhteen. Yhtäältä sivulla 35 todetaan, ettei ehdotettu 20 §:n säännös rajoittaisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuutta, mutta toisaalta sivulla 69 esitetään, ettei suurimman sallitun tehomuutoksen ylittävän laitoksen liittäminen kuuluisi verkon käyttäjän kohtuullisiin tarpeisiin, joiden perusteella verkonhaltijan on kehitettävä verkkoa. Energiavirasto pitää sähköjärjestelmän pitkän aikavälin kehityksen kannalta riskinä sääntelyä, jolla kantaverkonhaltija voisi rajoittaa kehittämisvastuutaan sen omasta aloitteesta asetetun enimmäistehorajan perusteella.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto kohteliaimmin pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa harkitsemaan, että se ottaisi mietinnössään kantaa siihen, ettei kantaverkon enimmäistehorajaa vahvistettaisi etukäteen Energiaviraston toimesta tai muussakaan menettelyssä.

Energiavirasto pyytää lisäksi kohteliaimmin valiokuntaa harkitsemaan, että se mietinnössään selventäisi, ettei kantaverkon enimmäistehorajaa koskevan sääntelyn selventämisellä ole tarkoitus rajoittaa kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuutta.

1.12 Muut selvennykset

Verkkoon pääsyä kiinteistöverkoissa koskevan 72 §:n osalta esityksessä on todettu, ettei säännös sovellu sähköntuottajiin eikä myöskään kiinteistöihin, jotka on liitetty suurjännitteiseen jakeluverkkoon tai kantaverkkoon. Esityksen mukaan sähkömarkkinalain 72 §:ää on tämän vuoksi tarpeen täydentää säännöksillä, jotka turvaavat kolmannen osapuolen verkkoon pääsyn myös näissä tapauksissa. Energiaviraston näkemyksen mukaan sähkömarkkinalain 72 §:n muuttaminen edellä kuvatulla tavalla on perusteltua ja tärkeää. Energiavirasto kuitenkin nostaa esille, ettei ehdotus 72 §:n muuttamiseksi täysin vastaa perusteluissa todettua, sillä säännös ei edelleenkään soveltuisi kiinteistölle sijoittuneisiin sähkön tuottajiin. Energiavirasto ehdottaa siten, että säännöksen viittaukset ”loppukäyttäjään” korvattaisiin

viittauksella ”loppukäyttäjään tai tuottajaan”, jotta verkkoon pääsy kiinteistöverkon kautta turvattaisiin kaikille kiinteistöverkon käyttäjille.

Energiavirasto ehdottaa teknisluontoista terminologiaan liittyvää lisäystä hallituksen esitykseen. Sähkömarkkinalakiin lisättiin lailla 201/2025 uusi sähkönkäyttökohteen käsite, jota käytetään sähkönkäyttöpaikka -käsitteen sijaan silloin, kun on kysymys yksittäisen sähkönkäyttökohteen liittämisestä sähköverkkoon. Kyseinen terminologinen selvennys on tehty lakiin siksi, että sähkönkäyttöpaikka -käsitteellä on lainsäädännössä myös muu, tarkempi merkitys. Energiavirasto pitää kyseistä terminologista täsmennystä hyvänä. Energiavirasto kiinnittää kuitenkin tässä yhteydessä huomiota siihen, että sähkönkäyttökohteen ja sähkönkäyttöpaikan käsitteitä ei ole määritelty lain tasolla. Ottaen huomioon, että käsitteet ovat yleiskielisesti toistensa synonyymeja, Energiavirasto kunnioittavimmin pyytää että talousvaliokunta harkitsisi näiden keskeisten käsitteiden määrittelyä lain 3 §:ssä. Lisäksi Energiavirasto huomauttaa, että voimassa olevan lain 90 §:ssä sähkönkäyttöpaikan käsitettä käytetään merkityksessä, joka Energiaviraston käsityksen mukaan vastaa uutta sähkönkäyttökohteen käsitettä.

2 Vaikutukset Energiavirastoon

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksen kohdassa 4.2.8 on arvioitu esityksen vaikutuksia Energiaviraston työmäärään ja Energiaviraston lisäresurssien tarvetta.

Budjettirahoitteisten lisäresurssien osalta esityksessä on todettu, että hallituksen esityksen seurauksena olisi mahdollista korottaa sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetun lain (950/2012) 5 §:ssä tarkoitettuja sähköverkkomaksuja. Tällöin lisäresurssien nettovaikutus valtion talousarvioon olisi neutraali.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto korostaa, että ehdotetut säännösmuutokset ja niiden sisältämät lisätehtävät aiheuttavat Energiavirastolle lisäkustannuksia, joita ei toiminnan tehostamis- ja säästötoimista huolimatta voida kokonaisuudessaan kattaa viraston nykyisillä määrärahoilla.

Energiavirasto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettujen säännösmuutosten myötä virastolle tulevien uusien ja laajenevien tehtävien asianmukainen hoitaminen edellyttääkin niistä aiheutuvien lisäkustannusten täysimääräistä huomiointia viraston määrärahoissa.

Energiavirasto on ehdotusta varten mahdollisimman realistisesti arvioinut ehdotettujen lakimuutosten kokonaisuudessaan lisäävän Energiaviraston työmäärää noin 2 määräaikaisen sekä 5 vakituisen henkilötyövuoden verran. Energiavirasto on arvioinut, että noin puolet vakituisen henkilöstön lisätarpeista olisi mahdollista rahoittaa hakemusmaksuilla. Budjettirahoitteisen vakinaisten tehtävien lisäresurssitarpeen (2,5 htv) pysyvä menovaikutus olisi siten yhteensä 200 000 euroa vuodessa ja määräaikaisten budjettirahoitteisten tehtävien (2 htv) menovaikutus edellyttäisi 160 000 euron lisämäärärahaa yhdeksi vuodeksi.

Energiavirasto korostaa, että ilman viraston tässä lausunnossa esittämiä lisäresursseja uusiin ja laajeneviin tehtäviinsä virasto ei kykene asianmukaisesti toimeenpanemaan ehdotettuja lainsäädännön muutoksia. Tästä voisi aiheutua vakavia haitallisia seurauksia verkkojen kehittämisen ja sähkömarkkinoiden toiminnan kannalta. Tehtävien puutteellinen toimeenpano aiheuttaisi todennäköisesti merkittävää haittaa myös yritystoiminnalle toimintaympäristön epäselvyyden ja hakemusten pitkittyneiden käsittelyaikojen muodossa. Vailla Energiaviraston esittämiä lisäresursseja lainsäätäjän tahtotila jäisi toimeenpanematta ja sen seurauksena esityksen tavoitteet eivät toteutuisi. Siten Energiaviraston esittämän lisäresurssit ovat olennainen ja välttämätön osa lainsäädäntöuudistusta.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto pyytää kohteliaimmin eduskunnan talousvaliokuntaa osaltaan varmistamaan, että Energiavirastolle varattaisiin riittävät resurssit lakiehdotusten toimeenpanoon.

3 Lain voimaantulo

Hallituksen esitys

Esityksen mukaan lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

Energiaviraston näkemys ja perustelut

Energiavirasto ymmärtää esitysten voimaansaattamisen kiireellisyyden. Energiavirasto kiinnittää kuitenkin talousvaliokunnan huomiota siihen, että lakiehdotusten kiireellisyydestä huolimatta niiden toimeenpanolle varattaisiin riittävä siirtymäaika.

Lakiehdotusten toimeenpanon edellyttämät lisäresurssit on tarkoitus osin rahoittaa uusista maksullisista suoritteista perittävillä hakemusmaksuilla. Hakemusmaksujen määrästä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön maksuasetuksella. Ministeriölle tulisi siten varata riittävä aika valmistella ja saattaa voimaan tarvittava maksuasetuksen muutos. Lisäksi tarvittavan uuden henkilöstön rekrytointi vie oman aikansa. Uusien säännösten soveltamisesta olisi myös annettava ohjeistusta, määräyksiä ja laadittava uusia hakemuslomakkeita.

Hallituksen esitykseen sisältyvä muutos koskien verkonhaltijan velvollisuutta kehittää tuotantoa palvelevia verkkoja tulee aiheuttamaan muutostarpeita jakeluverkonhaltijoille vahvistettuihin liittymien hinnoittelumenetelmiin, jotta hinnoittelusta saadaan liittymien osalta kustannusvastaavaa ja perusteetonta maksurasitetta ei synny muille verkon käyttäjille. Näin ollen erityisesti tuotannon liittämistä koskevien säännösten voimaantulolle tulisi varata riittävä, vähintään kolmen kuukauden siirtymäaika päivittää liittymien hinnoittelumenetelmät uutta lainsäädäntöä vastaavaksi. Hinnoittelumenetelmän jo käynnissä oleva päivitys huomioiden säännösten olisi selkeintä astua voimaan vasta vuoden 2026 alusta. Energiaviraston käsityksen mukaan tuotannon liittämistä koskevat esityksen 3 §:n 4 b, 5, 5 b sekä 25 b kohtaan, 4 §:n 2 momentin 4 kohtaan, 13 §:n 2 b kohtaan sekä 51 a §:ään sisältyvät säännökset muodostavat sellaisen kokonaisuuden, joiden olisi selkeintä tulla voimaan samalla hetkellä.

Energiavirasto nostaa selvyyden vuoksi esille, ettei lakimuutoksiin ole mahdollista riittävästi varautua lainvalmistelun aikana. Energiaviraston – sekä maksuasetuksen muutosten osalta työ- ja elinkeinoministeriön – resurssit ovat jo valmiiksi tehokkaassa käytössä. Viranomaisilla ei siten ole ylimääräistä liikkumavaraa valmistautua lakimuutoksiin varmuuden vuoksi ennakkoon. Lakiehdotuksiin saattaa tulla eduskuntakäsittelyn aikana muutoksia, jotka tekisivät tällaisen etukäteisen valmistautumisen turhaksi. Tästä johtuen varsinaiset toimeenpanotoimet toteutetaan vasta sen jälkeen, kun lakimuutos on eduskunnassa hyväksytty.

Ehdotukset talousvaliokunnalle

Energiavirasto pyytää eduskunnan talousvaliokuntaa kohteliaimmin harkitsemaan mietintöönsä kannanottoa, jonka mukaan lakiehdotusten voimaantulolle tulisi varata riittävä siirtymäaika seuraavasti:

- Kaikki säännökset: Voimaan aikaisintaan 3 kuukautta lain voimaantulon jälkeen; sekä
- Tuotannon liittämistä koskeva sääntelykokonaisuus: Voimaan aikaisintaan vuoden 2026 alusta.

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta